

sapanhout. [fol. 797] Over de inkoop is daarom niet meer te melden dan dat op de bestelling 150 lijfeigenen voor het ambachtskwartier zijn aanbesteed, die, naast 50 man op het achterstal uit het voorafgaande jaar en de hierboven genoemde 30 die het rijk Sumbawa fourneerde, merendeels al zijn geleverd en voor f 10.800, of het bedrag van de vooruitbetaling, aan Batavia in rekening zijn gebracht. Men verwacht het aanstaande jaar, behalve 150 mannelijke en 50 vrouwelijke slaven, een lading sapanhout die aan de gestelde eisen voldoet en ook geen kleine stukken bevat. De landen van de Compagnie brachten 76 last en 2510 $\frac{5}{8}$ lb rijst meer op dan verleden jaar en bovendien 4809 bossen padi, wat met het tribuut van textiel en basthout uit Bima en Saleyer, in geld f 13.027 uitmaakt. [fol. 798] Dit gaf het bestuur de mogelijkheid om niet alleen de bevolking, die reeds gebrek leed, maar ook Banda van rijst te voorzien. Het bestuur daar liet dit met diverse sloepen afhalen en Banda zal met de reeds vertrokken Huis te Bijweg nog ongeveer 200 last ontvangen. De overige rechten brachten f 35.558 op, wat f 9080 minder is dan in 1764/65. Dit is veroorzaakt door het verbod op de komst te Makassar van jonken. Dat was schadelijk voor de vaart van jonken uit China naar Batavia, zodat dit verbod niet zonder nadeel ingetrokken kan worden. Het bestuur is opgedragen deze vermindering van de opbrengst te compenseren door de vaart van de eigen bewoners uit te breiden, vooral voor zover dit de afzet door hen van de goederen van de Compagnie kan verminderen. [fol. 799] In het laatst verstreken voorjaar zijn op de bestelling met de Hoop diverse handelwaren en benodigdheden naar Makassar verzonden wat, met de contanten t.w.v. f 76.191 en wat verder in rekening werd gebracht tot f 6189, uitkomt op f 143.264. De winsten op de verkoop samen met het opgeld op de soldijen en het agio op wissels bedroegen in 1765/66 f 37.912, wat f 11.202 meer is dan in het voorafgaande jaar. Op fijne specerijen is een winst van 1595 $\frac{1}{2}$ % behaald, op textiel uit Coromandel 52 %, op textiel uit Bengalen 42 $\frac{1}{2}$ %, uit Surat 33 $\frac{1}{4}$ %, op koopwaar uit Nederland 72 $\frac{1}{2}$ % en op diverse handelwaren 172 $\frac{3}{4}$ %. In vergelijking met de uitgestrektheid van de landen die onder Makassar horen, en het aantal inwoners is de afzet gering. Op zijn verzoek moest het bestuur wel toegestaan worden om van 68 pakken diverse sitsen [fol. 800] 42 naar Banda te sturen en 26, samen met een partij cassas en armozijnen, naar Batavia. Hoewel ze besteld waren, konden ze te Makassar niet voor wat ze gekost hadden verkocht worden. Het bestuur schreef de teruggang in de afzet van textiel toe aan de aanvoer door Chinezen en anderen vanuit Batavia, maar volgens de lijst van aangekomen schepen was die zeer gering en kon ze niet concurreren met de aanvoer door de Compagnie, daar de vervoerders deze textiel te Batavia moesten inkopen voor een dikwijls hogere prijs dan die de Compagnie te Makassar vroeg. Die teruggang is eerder toe te schrijven [fol. 801] aan de groei van het aantal weverijen ter plaatse en de aanvoer vanuit Benkulen en Straat Malakka, die door de Engelsen druk wordt bezocht. Het bestuur is opgedragen nauwkeurig onderzoek te doen naar de handel te Makassar en onderhorige kantoren. Met het schip daarheen zal de bestelling zo precies mogelijk uitgevoerd worden, behalve van de enigszins omvangrijke bestelling van equipagegoederen. De inkomsten bedroegen in 1765/66 f 86.192, wat f 13.807 lager is dan wordt voorgeschreven. De uitgaven bedroegen f 191.197, wat f 15.399 minder is dan in 1764/65 en f 16.197 meer dan voorgeschreven. Dit komt voort uit reparaties aan gebouwen en het zeehoofd, alsmede buitengewone verhoging voor militairen die hun diensttijd hadden voltooid. [fol. 802] Het laatste was bij het gebrek aan manschappen het enige middel hen te bewegen hun dienst voort te zetten. De uitgaven bedroegen dus f 191.197 en de inkomsten f 86.192, wat een negatief saldo over 1765/66 van f 105.005 betekent. In 1764/65 was dit f 125.150 en in 1763/64 f 103.109, wat dus nu al drie jaar het vastgestelde bedrag van f 75.000,- te boven gaat, terwijl dit in 1762/63 nog f 446 daaronder lag. Hiervan kan het bestuur geen verwijt gemaakt worden, zoals hierboven en uit de briefwisseling met Makassar in genoemde jaren blijkt. Over schepen en vaartuigen moet helaas gerapporteerd worden dat de Giessenburg op weg naar Banda in de Straat van Buton is verongelukt en de bark Liefvallige op weg naar Ambon op één van de Laars eilanden. [fol. 803] De benoemde gouverneur van Ternate Henrik Breton zond de papieren over het stranden van het eerste schip met de Oosthuizen,